

KRAJOWA SEKCJA NAUKI INSTYTUTÓW BADAWCZYCH
Niezależny Samorządny Związek Zawodowy

Sekretariat : INSTYTUT NAFTY I GAZU

31-503 KRAKÓW, ul. Lubicz 25a

tel. 12/653-25-12 w. 127

fax. 12/650-77-50 lub 12/421-00-50

email: dudek@inig.pl

tel. 12/653-25-12

zndudek@cyf-kr.edu.pl

Kraków, 21.11.2011

Opinia

o projekcie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym z dnia 27. października 2011r.

Przedłożony do zaopiniowania projekt rozporządzenia zawiera propozycje kryteriów, według których Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN) w sposób sprawiedliwy (miarodajny) powinien przeprowadzić ocenę działalności naukowej i badawczo-rozwojowej oraz ustalić kategorię danej jednostki naukowej.

Kryteria te nie spełniają oczekiwań środowiska naukowego skupiającego instytuty badawcze w rozumieniu Ustawy z dnia 30. kwietnia 2010r. o instytutach badawczych.

Proponowane kryteria i ich parametry oraz wagi przypisane jednostkom naukowym ponownie preferują jednostki uprawiające działalność w zakresie nauk o charakterze podstawowym. Przeprowadzona według zaproponowanych kryteriów ocena może doprowadzić do wyeliminowania znacznej liczby dobrze funkcjonujących jednostek naukowych ukierunkowanych na rozwiązania innowacyjne w zakresie nowych technologii. W rozporządzeniu widoczny jest brak kryteriów zachęcających do współpracy z przedsiębiorstwami, która ma niebagatelne znaczenie dla poprawy innowacyjności w naszej gospodarce.

Przedstawiciele środowiska naukowego, które ukierunkowane jest na działalność innowacyjno – wdrożeniową, zgłosili wiele uwag i propozycji do projektu rozporządzenia, a w szczególności:

1. W roku 2010 została przeprowadzona kategoryzacja jednostek naukowych w oparciu o ocenę ich działalności w latach 2005 -2009, natomiast opiniowany projekt rozporządzenia przewiduje powtórna ocenę za lata 2008 – 2009, jednak z zastosowaniem zmienionych kryteriów. Sprawia to wrażenie podważania wyników poprzedniej oceny i swoistego wotum nieufności KEJN-u w stosunku do autoryzującej je wówczas Minister Barbary Kudryckiej, a także stwarza sytuację, w której prawo działa wstecz. Uważamy takie rozwiązanie za niedopuszczalne.
2. Projekt rozporządzenia stoi w jawnej sprzeczności z zapisami aktu prawnego wyższego rzędu, jakim jest ustawa o instytutach badawczych, która w artykule

- 2.1. reguluje zakres działania i zadania tych instytucji. Projekt ten narusza również statuty instytutów zatwierdzone przez ich organy nadzorujące.
3. Kryteria oceny jednostek naukowych powinny uwzględniać zarówno realia instytucji prowadzących badania naukowe, jak i tych, których działalność ukierunkowana jest na tworzenie opartych na badaniach rozwiązań zwiększających innowacyjność w różnych dziedzinach życia i gospodarki. Środowisko naukowe instytutów badawczych nie neguje potrzeby prowadzenia badań podstawowych w ramach szeroko rozumianej działalności naukowej. Takie szerokie spojrzenie wymaga jednak, aby dostrzegać także rolę i znaczenie badań stosowanych, które tak jak w innych krajach powinny mieć należne miejsce w systemie funkcjonowania nauki. Wymaga to wypracowania systemu gwarantującego dokonanie sprawiedliwej oceny wszystkich jednostek naukowych i doprowadzenie do zachowania właściwych proporcji między sektorami nauki.
 4. Kryteria oceny powinny być jasne i zwięzłe, a sposób ich zastosowania prosty i przejrzysty. Zawarte w projekcie rozporządzenia kryteria i algorytmy nie spełniają tego warunku, wprowadzając chaos i zamieszanie. Zasady oceny powinny być jednolite dla całego środowiska naukowego, bez różnicowań wynikających z przynależności danej instytucji do grupy nauk.
 5. W § 7 ust. 1 pkt. 1, 2, 3 i 4: do liczby pracowników zatrudnionych w jednostce nie należy wliczać pracowników inżynieryjno-technicznych. Liczba N powinna być przeliczana na liczbę osób zatrudnionych na pełnym etacie.
 6. W niektórych jednostkach naukowych, a zwłaszcza w instytutach badawczych, część pracowników zajmuje się przygotowaniem wyników badań do wdrożenia lub wdrażaniem. Przygotowanie publikacji nie jest podstawowym obowiązkiem tych pracowników. Zobowiązanie do uzyskania w ocenianym okresie patentu na wynalazek lub prawa ochronnego na wzór użytkowy nie jest właściwym kryterium oceny tych pracowników, ponieważ wiele wdrożeń nie jest powiązanych z patentem lecz z niepublikowaną wiedzą techniczną (*know-how*). W wielu przypadkach wyniki takich badań nie tylko nie powinny, ale wręcz nie mogą być publikowane z uwagi na ochronę interesów jednostki naukowej oraz podmiotów gospodarczych. Ponadto należy zwrócić uwagę, że oczekiwanie na uzyskanie patentu trwa nie krócej, niż 5 lat od zgłoszenia.
 7. W zakresie punktowanych osiągnięć naukowych i twórczych nie uwzględniono lub nie doceniono:
 - a) zgłoszeń patentów i wzorów użytkowych,
 - b) projektów procesowych opracowanych na podstawie własnych patentów i/lub *know-how*,
 - c) baz danych,
 - d) ekspertyz i opinii dla organów państwowych i przedsiębiorstw,
 - e) nagród, wyróżnień za osiągnięcia naukowo-badawcze i wdrożeniowe,
 - f) certyfikowanych laboratoriów.
 8. W zakresie materialnych efektów działalności naukowej uwzględniono tylko wydatki (płace, inwestycje), a nie uwzględniono przychodów lub zysków w ocenianym okresie z tytułu:
 - a) wdrożeń produkcji doświadczalnej w ocenianej jednostce,
 - b) wdrożeń w przemyśle w kraju i za granicą,
 - c) sprzedaży licencji i *know-how*,
 - d) realizacji zamówień z przemysłu.
 9. Autorstwo monografii jest zbyt nisko punktowane w porównaniu z publikacjami. Monografia jest zwykle najbardziej użyteczną formą

prezentacji działalności naukowej w określonej dziedzinie (tematyce), a opracowanie jej jest działalnością twórczą. Zaproszenie do napisania rozdziału jest dużym wyróżnieniem i wymaga podobnego jakościowo, a czasem nawet większego wysiłku intelektualnego w porównaniu do przygotowania publikacji dla czasopisma z IF. W proponowanych zapisach podniesiono liczbę znaków dla monografii dla nauk innych niż humanistyczne, a z punktu widzenia nauk ścisłych i technicznych powinno być odwrotnie. Wielkość monografii powinna być jednakowa dla wszystkich i wynosić 3 arkusze.

10. Pominięto punktowaną działalność wydawniczą, która została uwzględniona tylko w przypadku oceny PAU.
11. Nie podano żadnego uzasadnienia zastosowanych różnych wartości wag dla uczelni, PAN i instytutów badawczych.
12. Publikacje w recenzowanych materiałach konferencyjnych dotyczą wyłącznie nauk ścisłych i inżynierskich. Nie są znane powody braku takiej opcji w innych grupach nauk. Publikacje zamieszczone w recenzowanych materiałach konferencyjnych są bardzo często cytowane w Web of Science, co powinno mieć odzwierciedlenie w odpowiedniej punktacji.
13. Brak jakiegokolwiek punktacji za działalność popularnonaukową (publikacje w czasopismach popularyzujących wiedzę). W ten sposób działalność popularyzatorska będzie zamierać, bo nie przyniesie punktów jednostce i autorom. Te same wątpliwości dotyczą nieuznawania suplementów, materiałów konferencyjnych itp., które często są normalnie recenzowane, mają nadany ISBN i niczym się nie różnią od innych publikacji.
14. Przystosowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki oraz ich wdrożenie np. do przemysłu czy rolnictwa jest dla instytutów badawczych, obok prowadzenia badań naukowych, równoważnym celem i obszarem działań. Tymczasem punktacja za patenty jest rażąco niska w porównaniu do punktacji za publikacje. Ponadto pominięto tu zupełnie inne formy wdrożeń, takie jak udzielone licencje czy umowy typu *know-how* oraz nowe odmiany roślin użytkowych i nowo otrzymane rasy zwierząt.
15. Działalność szkoleniowa i popularyzatorska jest istotnym składnikiem procesu przystosowania wyników badań naukowych i prac rozwojowych do zastosowania w praktyce. Ta działalność (seminaria i konferencje krajowe oraz branżowe), niezbędna z punktu widzenia podstawowych zadań instytutu badawczego, nie jest w ogóle brana pod uwagę.
16. Nie wiadomo dlaczego dla każdej z grup nauk ocena potencjału naukowego jest tak zróżnicowana. We wszystkich grupach powinny znaleźć się podobne zapisy i podobna punktacja. W załączniku nr 4, Kadra: znajduje się zapis dotyczący liczby profesorów i doktorów habilitowanych, a w pozostałych załącznikach tego zapisu nie ma. Podobna nieścisłość dotyczy punktacji za rozwój kadry (uzyskane stopnie doktora i doktora habilitowanego). Zapis: „Pełnienie funkcji promotora w jednostce lub na zewnątrz” w jednych załącznikach jest, a w innych nie. Podobnie zapis dotyczący „funkcji pełnionych przez pracowników jednostki w międzynarodowych i zagranicznych oraz krajowych organizacjach i instytucjach, radach naukowych (brakuje w ogóle), redakcjach czasopism itp.”, znajduje się w załączniku nr 6, a brakuje go w załączniku nr 4 i 5.
17. Nie jest jasne co to są jednostki referencyjne, w stosunku do których będzie określana kategoria: czy będzie to określona istniejąca jednostka czy jednostka teoretyczna, oraz jak będzie wyliczana minimalna liczba punktów. Niebezpieczne jest zastosowanie metody porównań parami zwłaszcza

w przypadku dwóch równorzędnych, wysoko ocenionych jednostek. Stwarza to możliwość manipulacji, a w skrajnych przypadkach może doprowadzić do likwidacji wartościowych instytutów.

Instytuty badawcze w ostatnich latach zostały bardzo głęboko zreformowane. Część z nich tej reformy nie przetrwała, pozostały te, które radzą sobie w obecnych warunkach. Podejmowane działania, takie jak proponowana kategoryzacja, doprowadzą do likwidacji zdrowego sektora nauki, niezbędnego dla funkcjonowania kraju. Jest to także hamowanie innowacyjności, wbrew przyjętej polityce Unii Europejskiej.

Krajowa Sekcja Nauki Instytutów Badawczych NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” uważa, że propozycja rozporządzenia o kategoryzacji jednostek naukowych została źle przygotowana, zawiera szereg niejasnych pojęć i procedur i powinna zostać w całości ponownie opracowana z uwzględnieniem uwag wymienionych w niniejszym dokumencie. Opinia ta jest zbieżna z poglądami całego środowiska instytutów badawczych, wyrażonymi m.in. w odnośnym dokumencie Rady Głównej Instytutów Badawczych.

Opracował zespół powołany w dniu 19. listopada 2011 r. na zebraniu Prezydium KSN IB w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.